
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Rotcher Ruiz, Jordina. Interculturalitat, plurilingüisme i religiositat en la lluita pel dret a l'habitatge. El cas de la PAHC Bages. 2019. 58 pag. (821 Grau en Antropologia Social i Cultural)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/217986>

under the terms of the license

**Interculturalitat,
plurilingüisme i religiositat
en la lluita pel dret a
l'habitatge.**

-El cas de la PAHC Bages-

Jordina Rotcher Ruiz

Antropologia Social i Cultural

21 de gener 2019

Índex

Dades generals

Títol.....	pàg 3
Autor/a.....	pàg 3
<i>Abstract</i>	pàg 3
Conceptes clau.....	pàg 4
1. Tema i Objectius	
1.2 Tema/es.....	pàg 5
1.3 Objectius.....	pàg 6
2. Marc teòric	pàg 7
3. Hipòtesi i Definició d'activitat	
3.1 Hipòtesi.....	pàg 17
3.2 Definició de conceptes.....	pàg 17
4. Context sociocultural	pàg 21
5. Disseny	
5.1 Unitat d'observació.....	pàg 26
5.2 Tècniques de Recollida i anàlisi d'informació.....	pàg 27
6. Anàlisi i conclusions preliminars	
6.1 Anàlisi de la informació.....	pàg 30
6.2 Conclusions preliminars.....	pàg 36
7. Continuïtat del projecte	
7.1 Factibilitat de Continuació del projecte.....	pàg 39
7.2 Dificultats i limitacions.....	pàg 39
7.3 Aplicabilitat.....	pàg 40
8. Bibliografia	pàg 42
9. Valoració de la seqüència	pàg 45
10. Annexes	pàg 46

DADES GENERALS

TÍTOL

Interculturalitat, plurilingüisme i religiositat en la lluita pel dret a l'habitatge.
El cas de la PAHC Bages.

AUTOR/A

Jordina Rotcher Ruiz

Antropologia Social i Cultural. Universitat Autònoma de Barcelona.

Departament d'Antropologia Social i Cultural

Jordina.rotcher@e-campus.uab.cat

ABSTRACT

El present estudi explora les dimensions culturals, religioses i relacionals de la PAHC Bages entenent-la, més enllà d'una organització social amb fins polítics, com un espai de convivència i interculturalitat, on els subjectes que la conformen, molts d'ells marcats per grans desestructures (vulnerabilitats socials, problemàtiques econòmiques, incomprensió cultural...) troben en la Plataforma no només una via de (super)vivència, sinó també una eina d'apoderament, transformació, creixement personal i presa de consciència política. Tot i això, cada individu respon a unes característiques vitals i personals que fan de l'Assemblea un espai heterogeni, que necessiti del constant modelatge per adaptar-se tant com es pugui a les necessitats dels membres que la conformen, així com també crear les condicions perquè les persones s'adaptin a l'organització respectant sempre els seus tempos, situacions i experiències personals.

A partir d'aquí el projecte vol conèixer quins són aquells factors (interns o externs) que determinen el desenvolupament de les membres dins la Plataforma, aquelles barreres personals (de qualsevol caire) i com l'organització hi treballa per tal de minimitzar-les.

The current study explores the cultural, religious and relational dimensions of the PAHC Bages (Plataforma AntiHipoteca i Capitalisme del Bages) understanding it, beyond as a social Organization with political objectives, as a place of livinghood and interculturality, where the subjects that conform the Platform most of them, are marked by huge unstructured (as social vulnerabilities, economic problems, cultural incomprehension...), find in the PAHC Bages not only a way of survival, also empowerment tools, transformation, personal growing and politic awareness. Even this, each subjects have personal and vital characteristics that make the Platform a heterogeneous space, which needs the constant modeling for being adapted as much as it can at the needs of the members, also for creating the conditions because people can adapt themselves at the Organization, always respecting them tempos, situations and personal experiences.

From now on, the project wants to know which are the internal and external factors that determinants the development of the members inside the Platform, which are these personal barriers (of any type) and how the Organization works on it for minimize them.

CONCEPTES CLAU:

Antropologia, Islam, magreb, organització política, comunicació, gènere, religió, cultura, lluita social.

KEY CONCEPTS:

Anthropology, Islam, Maghreb, political organization, communication, gender, religion, culture, social struggle.

1. TEMA I OBJECTIUS

En aquest apartat s'exposa una breu introducció sobre l'interès teòric i personal pel tema escollit, així com també els objectius generals i específics.

1.2 TEMA/ES

El motiu principal per a l'elecció de la PAHC Bages com a objecte d'estudi del present treball neix del meu interès personal per una banda, de voler focalitzar-lo en l'àmbit de la migració, així com també en l'àmbit d'allò femení, entenent-ho des de la vessant de concebre les dones com a subjectes i individus actius i polítics, i per l'altra banda per l'interès d'entendre i conèixer com funcionen, es creen i es desenvolupen tals principals conceptes (migració i dones) en el món dels moviments socials i alternatius. Un tercer tema d'interès i sovint vinculat amb el concepte migrant, és el fenomen de la religió, on en aquest cas és molt present. La PAHC Bages és un col·lectiu amb un gran nombre de membres (setmanalment n'entren de noves) de les quals, una gran part, són persones migrades, principalment musulmanes. La comunitat musulmana, sovint és una de les comunitats més estigmatitzades i amb més riscos de patir exclusió social. Això la situa en una posició de vulnerabilitat que a la PAHC Bages es fa present i real.

1.3 OBJECTIUS.

Aquestes temàtiques exposades anteriorment van obrir grans paradigmes i interrogants d'estudi com ara:

- Per què hi ha tanta gent migrada en aquesta plataforma? Per necessitat o bé per compromís i consciència política?
- Quin paper juga aquest gran nombre de migrants? I com el desenvolupen?
- Quina és la seva forma de participació? Tenen algun impediment de caire ideològic, cultural, religiós...?
- Com i quins tipus de relacions s'estableixen entre les persones migrades de l'assemblea i les locals?

Així doncs i a partir d'aquestes preguntes, em vaig marcar alguns dels objectius que intentaré assolir a partir de la hipòtesi central del treball. Aquests objectius són:

- Entendre com la participació per cobrir necessitats bàsiques o en canvi, la participació conscient i compromesa políticament, determina una forma de participar a l'assemblea.
- Definir el desenvolupament de les persones migrades dins la Plataforma tenint en compte a quines activitats participen més o menys, assemblees, accions...
- Comprendre condicionants culturals o religiosos que puguin sorgir.
- Jerarquies, poders i altres relacions no horitzontals i transversals que es puguin donar i reproduir.

2. MARC TEÒRIC

En aquest apartat s'exposen els temes generals que articulen la investigació i les fonts bibliogràfiques, teòriques i empíriques usades per fonamentar-lo, vinculant els temes principals amb temàtiques més específiques i concises plantejades al projecte. La temàtica principal que articularà tot el Marc Teòric és la comunitat musulmana ja que és l'objecte d'estudi central del projecte, i d'on en descendiran els altres subtemes vinculats estretament amb tal comunitat.

1. Migració a l'Estat Espanyol

Parlar de migració a l'Estat Espanyol és parlar de diversos àmbits imprescindibles per contextualitzar i entendre aquests moviments de població a la nostra societat, com han estat percebuts i els seus afectes.

En primer lloc i des del terreny jurídic, les primeres regulacions d'aquests fluxos migratoris s'inicien amb l'establiment de la primera Llei d'Estrangeria de 1986 tot i que la llei orgànica naixeria un any abans, el 1985¹. Des d'aleshores l'Estat Espanyol havia estat més un país emissor que receptor i a partir dels anys 90 comença a experimentar una gran afluència de persones, majoritàriament provinents del sud. Això va comportar que la llei tingués grans mancances legals, com també una forta gestió policial del fenomen migratori i restriccions de drets de les persones estrangeres, com aquest petit exemple exposa:

“Los extranjeros podrán ejercitar el derecho de reunión, de conformidad con lo dispuesto en las normas que lo regulan, siempre que se hallen legalmente en territorio español.

Para poder promover la celebración de reuniones públicas en local cerrado o en lugares de tránsito público, así como manifestaciones, los extranjeros deberán tener la condición legal de residentes y solicitar del órgano competente su autorización, el cual podrá prohibirlas si resultaran lesivas para la seguridad o los intereses nacionales, el orden público, la salud o la moral públicas o los derechos y libertades de los españoles.” (Titulo 1. Derechos y libertades de los extranjeros. Artículo 7)

¹ http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/lo7-1985.html

L'inici de l'aplicació d'aquesta llei porta a iniciar, des de l'àmbit antropològic, les primeres recerques i estudis de les persones migrades com a subjectes d'estudi. Ara bé, quin significat té parlar de migració? Existeix una generalització del concepte migrant/inmigrant que porta a un seguit de distincions no només demogràfiques, si no també jurídic-administratives i de procedència a partir de les quals es crea un imaginari que viatja des de tots els indrets del món per trobar-ne una definició precisa.

Tot i així, l'imaginari es construeix a partir de la relativitat, ja que tals distincions no semblen encabir en les migracions continentals, portant a qüestionar si una persona europea que migra cap a un altre país europeu o prové d'Amèrica del Nord, ha de ser nombrada migrant/immigrant.

“Por lo tanto, se podría afirmar que el uso del término migrante no es totalmente aséptico y que los imaginarios que se construyen trascienden las categorías demográficas a las que aluden los procesos migratorios, para evocar una clase socioeconómica determinada, una etnificación de las personas o para hacer referencia a situaciones de precariedad, marginalidad o irregularidad administrativa.” (García, F.J, López, R i Thamm, M. (2014). Sujetos y territorios en el estudio de las migraciones desde la antropología en España, pàg 114)

En segon lloc també és precís parlar de la migració a l'Estat Espanyol des del punt de vista econòmic i en concret des de l'àmbit de la crisi econòmica present des de 2008. Aquesta crisi va tenir afectacions globals i els estats actuaven davant d'aquesta problemàtica intentant pal·liar-la a partir del control exhaustiu de les fronteres, provocant grans recessions que van perjudicar greument aquells sectors poblacionals més desvalorats i vulnerables, en especial la població treballadora i també migrant.

L'atur és va convertir en un gran problema no només per la davallada en el mercat laboral i la pèrdua de milers de llocs de treball, sinó també per les conseqüències que va portar per aquells col·lectius de persones migrades. Molts governs van adoptar dures polítiques antiimmigració i programes per restringir les entrades i convèncer a aquestes persones de retornar al seu país, fins i tot a partir de l'oferiment d'incentius en cas de fer-ho.

Tot i així, l'aplicació de polítiques neoliberals va tenir greus afectes sobre la població migrada, ja que va ser vista com una oportunitat per crear ofertes i llocs de treball menyspreables i així obtenir mà d'obra barata a molt baix cost.

“Els governs dels països de destí semblen disposats a continuar aplicant polítiques de retorn i d'expulsió, a més de reforçar les restriccions d'entrada. Tot i la popularitat política d'aquestes estratègies, aquestes són dubtoses des del punt de vista de la lògica econòmica i la sostenibilitat. Un dels resultats de les polítiques econòmiques neoliberals dels darrers trenta anys ha estat l'augment de la desigualtat, fins i tot als països més rics, i l'aparició de llocs de treball no desitjat i de mercats laborals informals que requereixen mà d'obra barata i poc formada, principalment treballadors immigrants. És molt possible que aquesta necessitat continuï malgrat la crisi, com va succeir després del 1973.” (Castles, S. i Vezzoli, S. (2009). La crisi econòmica mundial i la migració: una interrupció temporal o un canvi estructural? Pàg 71)

2. Comunitat Musulmana

Quan parlem de comunitat musulmana, en termes específics i estrictament religiosos, ens referim a aquelles persones les quals la pràctica de la seva fe es remet a l'Islam, siguin o no procedents de països Àrabs. És important conèixer quina és la percepció social més present en la nostra societat sobre aquesta comunitat, allò que la defineix, atribucions que se'ls hi adjudica i com des de l'àmbit antropològic es treballa.

Començant per aquesta última, és fonamental aferrar-nos a la distinció entre **antropologia de l'islam** i **antropologia islàmica**, dos conceptes que semblen anar de la mà, però tenen objectius força diferents.

Mentre que l'antropologia de l'Islam té com a objecte d'estudi antropològic aquelles societats musulmanes que la seva fe és l'Islam i tot allò que les envolta, influencia i crea, la segona té l'objectiu de trencar amb les hegemònies del coneixement creades al llarg del temps per teòrics occidentals i les ciències socials, islamitzant el coneixement antropològic centrant-se en el món científic i els mandats religiosos. (Valcarcel, 2014: 157).

Parlar de comunitat musulmana, per una banda, és parlar de la praxis de fe que dur a terme aquesta comunitat minoritària en la societat actual, la religió, on presenta divergències segons practicants ja que existeixen comunitats practicants que consideren que usar el terme religió per definir la seva fe és insuficient, mentre que altres grups, amb l'objectiu de voler legitimar socialment aquest concepte, les seves creences i praxis, fan èmfasi en l'ús del terme religió. Contràriament, existeixen moviments moderns que rebutgen parlar de religió a favor d'espiritualitat.

Per l'altra banda, es parlar de rituals, festivitats i formes d'expressió culturals i religioses. S'assenyala la incidència que semblen tenir (segons informants) els rituals i festivitats en la pràctica de l'Islam a Catalunya que segons exposa, no es troben en una posició cabdal, ja que en aquestes posicions es trobarien altres temàtiques, segurament més explícites en la societat i de forma pública, com és l'ús de l'espai públic per part d'aquesta comunitat i l'ús de determinades peces de roba com el cas del *hijab*. (López, Lundsteen i Solé, 2016: 82).

Contràriament, l'expressió de les festivitats i els rituals, com també sovint la religiosa, a nivell social es concep més com a quelcom comunitari, no explícit públicament, d'interior. (López, A, Lundsteen, M. i Solé, A, 2016: 82). A tot això cal afegir-li les barreres socials que apareixen per a poder dur a terme les expressions rituals i festives i com a contra, les estratègies subversives que creen els propis musulmans per apropar-se, visibilitzar-se i compartir amb la resta de la societat que no forma part d'aquesta minoria musulmana.

“A través del ritual s’observa una comunitat caracteritzada per una endèmica precarietat de recursos, per una invisibilitat social que dificulta el seu reconeixement, per una fragilitat organitzativa i una manca de lideratges doctrinals, i per una dispersió doctrinal que accentua la seva dependència externa. Així, les mencions que en fan els informants de les dificultats davant la pràctica ritual són diverses però les demandes se centren en dos factors. En primer lloc, el reclam d’un major reconeixement per part de les administracions que ha de facilitar alguns aspectes del seu desenvolupament (per exemple, espais on dur-los a terme). En segon lloc, i amb un clar vincle amb la demanda anterior, es lamenten les dificultats per adaptar aquestes pràctiques als horaris laborals.

Finalment, cal destacar un tercer aspecte que preocupa però no uneix als informants en la manera enfocar-lo, el fet que certs rituals poden esdevenir elements de visibilització i presentació de les comunitats vers la societat en general.

Rituals col·lectius islàmics com el trencament del dejuni durant el mes de ramadà, o la festa del sacrifici (id al-ad-ha) incorporen cada vegada més una dimensió relacional amb sectors de la població catalana, que són convidats per les comunitats musulmanes locals a participar-hi.” (López A, Lundsteen, M i Solé, A (2016). La pràctica religiosa de les comunitats musulmanes de Barcelona. Expressions i problemàtiques. Pàg 83).

2.1. Vulnerabilitats i indefensions

La població musulmana present en la nostra societat es troba quotidianament amb una estructura social que més enllà de dificultar el seu desenvolupament com a persones, el limita, el vulnera i a més a més, les situa en una situació d’alta complexitat plena d’indefensions i riscos.

Aquestes vulnerabilitats son presents en diferents àmbits. Com s’ha mencionat anteriorment a nivell estatal i des de l’inici de la vessant més legislativa, prenen forma mesures de regulació estrictes, inclús en alguns casos lascives, que sols permeten la circulació i desenvolupament de les persones considerades estrangeres dins dels seus paràmetres, sovint marcats per la falta de drets i limitacions de llibertats. Seguint en la mateixa línia, però passant als ens locals, també trobem aquestes dificultats de gestió d’aquest (tot i que minoritari) sector de població, que es manifesten a l’hora de gestionar les necessitats d’aquestes comunitats en confluència amb la societat receptora.

Aquestes limitacions i restriccions a nivell institucional afecten a les comunitats musulmanes de tal forma que dificulta el desenvolupament amb garanties de les persones com a membres de ple dret, amb també responsabilitats. Ara bé, les conseqüències de les legislacions i mesures institucionals són sols la part visible d’aquesta gran xarxa d’afectacions. A nivell social i també cultural s’aixeca tota una xarxa de prejudicis, estereotips i estigmes que conclouen en una alterofòbia, islamofòbia i xenofòbia molt present que es mostra sense cap tipus d’escrúpols. Això produeix grans dificultats en l’*expressió del ser*. Segons Dietz:

“(…)En amplios sectores de la sociedad española prevalecen actitudes antislámicas y antiárabes, una combinación de diferentes grados de discriminación étnica, religiosa y nacionalista (ASEP, 1998). Estas actitudes, de hecho, están profundamente arraigadas en estigmatizaciones históricas del “otro”.

Como muestra Stallaert (1998), desde 1492 el temprano proyecto español de Estado-nación fue fundado en una mezcla de “arabofobia” e “islamofobia”, que se legitimaría con “leyes de pureza de sangre” que constantemente solapan y funden una terminología supuestamente biológica, étnica y religiosa. Esta islamofobia histórica reaparece con la percepción de las migraciones contemporáneas como “retorno de los moros” o “moriscos”” (Mujeres musulmanas en Granada: discursos sobre comunidad, exclusión de género y discriminación etnorreligiosa, pàg 6).

En aquesta discriminació generalitzada que pateix la comunitat àrab-musulmana, s’hi forma (com també ocorre en la resta de societats) una jerarquia de gènere, basada en poders i privilegis, que determinen els estatus de les persones que conformen un determinat grup o societat. En el cas que ens ocupa, si focalitzem l’atenció en les dones musulmanes, podem veure que pateixen un triple opressió; de procedència, religió i gènere. En l’imaginari col·lectiu popular occidental s’ha forjat la idea de que la religió islàmica és l’explicació màxima a l’opressió de la dona musulmana, que la simplifica i redueix a mecanisme reproductiu i domèstic, sent aquesta altament submissa i obedient davant la figura masculina, enlloc de cercar la causa d’aquesta opressió en les polítiques dels estats pertinents i la cultura patriarcal inherent arreu. A més a més, aquest argument i ideari es reforça a partir de la concepció envers les comunitats musulmanes com a una alteritat arcaica, retrògrada arrel de les seves pràctiques i l’afectació que tenen sobre les dones.

Evidentment s’obvien contextos històrics, culturals, de procedència, de tradicions i pràctiques que per occident són vistes com a quelcom lasciu i com a falta de desenvolupament.

“Para superar la visión etnocéntrica, en esta parte demuestro que aunque estas prácticas (clitoridectomía, poligamia, velo...) existen, no son generalizables, y que mientras algunas están prescritas en el Corán, otras son costumbres preislámicas que siguen en uso sólo en algunas sociedades, tanto de fe musulmana como de fe cristiana.” (Moualhi, D. (2000). Mujeres musulmanas: estereotipos occidentales versus realidad social, pàg 295)”

Davant d'això, les dones àrab-musulmanes creen estratègies de resistència i salvaguarda de la seva identitat, plantejant processos de modernització d'aquests imaginaris a partir del reafirmament propi.

El fet que cada vegades més aquestes dones guanyin terreny en espais de visibilització i públics, com també de l'esfera productiva, genera esquerdes en les estructures socials subalternes fins ara concebudes i, segons Samper: “ (...) *provoca toda una serie de desordenes que estarían en la base del malestar social (paro masculino, desestructuración familiar, delincuencia, abandono de los valores y normas de convivencia del islam...)*” (*Procesos de transformación de las creencias religiosas entre las mujeres inmigrantes marroquíes en España*, pàg 109).

3. Estratègies alternatives populars (Moviments Socials)

Les organitzacions ciutadanes, ja siguin polititzades o no, neixen amb l'objectiu de trobar resposta a una mancança, inquietud, una problemàtica social o una necessitat bàsica que està sent incompleta. En la gran majoria dels casos, aquest moviments populars estan conformats per població autòctona, amb problemes estructurals, que decideixen fer la política que no fan les institucions i trobar mesures justes que s'adaptin als seus entorns tant diferents i canviants. Aquests moviments ideològicament es defineixen d'esquerra alternativa i sobretot, antiautoritària i des d'aquests postulats ideològics, pretenen transformar la forma de concebre les desigualtats provinents de les jerarquies socials d'una *autonomia d'acció*.

Aquest concepte és important ja que (històricament) és quelcom nou parlar d'autonomia, que a la fi produeix una emancipació de l'individu, així com un apoderament i és un terme cabdal i de referència dins l'esfera dels moviments alternatius populars. Segons Godàs, Flecha i Sordé:

“[La modernitat] Estableix l'existència de l'individu i el dota d'autonomia. Un valor essencial de la Modernitat el constitueix la valoració transcendental de l'individu. Les col·lectivitats humanes deixen de concebre's com a totalitats que atribueixen als éssers una identitat immutable: ara es conceben com a associacions de persones independents.

Aquest gran canvi en la concepció de les societats no anul·la a priori les jerarquies socials, però modifica en profunditat la forma de concebre la desigualtat.

Les societats segueixen sent compostes de rics i de pobres, de dominadors i dominats, però la idea veritablement revolucionària és aquella segons la qual ja no existeix diferència de naturalesa entre ells: no pot exercir-se l'autoritat en nom d'una superioritat intrínseca i essencial.”
(*Postmodernisme i moviments socials*, pàgina 138)

Ara bé, al dotar-se als individus de poder, més enllà de la col·lectivitat, els estats adopten un paper fonamental en el control del potencial emancipador atorgat per la modernitat, així aquests, fan de la repressió a gran escala el seu estàndard, amb l'objectiu de bloquejar l'organització política popular i corrompre-la.

Tant és així que moltes teories giren entorn aquesta premissa i asseguren que els individus que formen aquesta col·lectivitat alternativa amb afanys emancipadors, no són més que una reproducció d'allò que anhelan els estat; l'adquisició de poder:

“La concepció foucoulitana del poder no dóna suport a una lluita contra el poder mateix, ni cerca la seva substitució per un diàleg fonamentat en pretensions de validesa. En l'ús de la genealogia es considera que, darrere d'aquest tipus de lluites en principi alliberadores, sempre hi ha la mateixa voluntat de poder. Així es defensa que el que realment pretenen els que lluiten contra el poder és ocupar-lo. (...)Amb aquests postulats s'intenta demostrar la impossibilitat de l'organització contra l'ús arbitrari de la força i la dominació.”(*Postmodernisme i moviments socials*, pàgina 149-151)

4. PAHC (Plataforma AntiHipoteca i Capitalisme)

La PAHC és un moviment de resposta popular transversal que des del seu naixement arreu de l'estat espanyol a causa de l'increment dels desnonaments, reivindica el dret a l'habitatge, l'aturada de desnonaments i la modificació de la legislació hipotecària, sempre des dels seus discursos i praxis, desafiant l'estatus quo.

A partir d'un enfocament polític de tot això que realitza la PAHC, s'aixeca una construcció interna de funcionament, amb objectius i demandes, mètodes de comunicació i visibilització propis (accions col·lectives, sensibilització ciutadana, pressió política...), on la forma de les accions que duen a terme, arriben a incidir en el canvi i transformació de l'esfera social i política, creant alternatives que intenten cobrir les seves mancances i necessitats més bàsiques, ja que l'esfera institucional resta incompetent o inactiva davant d'aquestes problemàtiques. D'aquesta manera, la mobilització de la PAHC no només incideix en l'esfera privada i institucional, sinó també en l'esfera personal d'aquelles persones que conformen aquest moviment i/o hi participen.

La Plataforma aconsegueix obrir esclotxes dins l'esfera política a partir de la pressió, de grans mobilitzacions ciutadanes, a partir també de l'okupació d'habitatges, seus bancàries i altres edificis institucionals, com a mesura per a garantir el compliment de les seves demandes. Aconsegueix així, petits avenços dins les elits polítiques, creant acció col·lectiva i desobediència política.

4.1 participació

Una de les coses més significatives de la PAHC és l'afluència de gent que passa per la plataforma, ja sigui per breus o llargs períodes de temps. Moltes d'aquestes persones estan en risc d'exclusió social, pateixen grans vulnerabilitats o simplement no tenen on aferrar-se. Conseqüentment coincideix també que, la majoria de les persones que compleixen aquestes característiques són persones migrades, que a més a més de patir insuficiències estructurals, tenen una doble problemàtica a l'enfrontar-se a quelcom d'aquestes dimensions en un context nou i sovint desconegut, cultural, social i lingüísticament parlant.

Així doncs, la participació d'aquestes persones en aquests espais alternatius es veu marcada per les seves estrictes necessitats de supervivència i altament condicionada per la violència simbòlica que pràcticament totes elles pateixen, ja que no ostenten cap posició de poder que les aïlli de patir tal violència.

D'aquesta manera, i a causa dels perfils i patrons que pocs col·lectius i moviments socials aconsegueixen tenir en les seves files (grans diferències generacionals, diversitat de gènere i d'identitat religiosa, diversitat de procedència...) amb comparació a la Plataforma, la PAHC pot brindar una lluita contrahegemònica envers els poders dominants institucionals polítics.

“En primer lloc, per tal d’assolir i mantenir l’hegemonia, el grup social que aspiri a ser dominant haurà de combinar la coerció i el consentiment (Barranco, 2003). El segon element, és el fet de prendre en consideració les possibles “resistències dels dominats” (Barranco, 2003: 195), l’expressió més viva de les quals l’encarnen avui els moviments socials com la PAH.

Així doncs, es fa palesa la centralitat que adquireix l’elaboració simbòlica, la disputa de les idees, i en conseqüència, per l’hegemonia, en el combat polític en el qual intervenen els moviments socials. En aquest sentit, “podem afirmar que un moviment social esdevé hegemònic quan aconsegueix que la disputa política es lliuri en els seus termes i en el seu llenguatge” (Errejón, 2011: 18), és a dir, quan aconsegueix imposar el seu sentit comú.” (La PAH: Un moviment social contra hegemònic? Pàg 28)

Els documents i referències teòriques tractades en aquestes línies, juntament amb altres fonts, seran al llarg de projecte la fonamentació principal de l’estudi. És essencial tenir clares les temàtiques i respectives conceptualitzacions que aquí apareixen, per entendre les diverses dimensions (polítiques, culturals, socials i estructurals) que s’abasten i sobretot, com aquestes s’interrelacionen les unes amb les altres i conformen un sol eix ple d’interseccions.

3. HIPÒTESI I DEFINICIÓ DE CONCEPTES.

En aquest apartat és presenta la hipòtesi principal del treball d'investigació juntament amb la definició d'aquells conceptes clau que la formen, ja sigui de forma implícita o explícita.

3.1 Hipòtesi: L'assemblea de la PAHC Bages està formada per un gran nombre de persones migrants gran part de les quals, musulmanes. La forma d'interactuar i participar de l'assemblea per part d'aquesta gent, és minoritària o casi inexistente. Aquest fet pot donar-se a causa de la dificultat en el coneixement, la comprensió i la parla de la llengua catalana o castellana, sumant-li, és clar, qüestions culturals i els dictats religiosos de moltes de les membres.

3.2 Definició de conceptes

- Interacció social

La interacció entre les persones és bàsica i fonamental per establir un canal de comunicació sòlid i humà, ja sigui d'individu a individu o en grup.

Alguns apunts a ressaltar de l'estudi de la interacció al llarg de la història:

- A partir de la perspectiva positiva d'Émile Durkheim, aquest concebia la interacció social com el conjunt de maneres d'obrar, pensar i sentir, externes a l'individu o individus i dotades d'un poder coercitiu, en la virtut de la qual s'imposa al o als individus (Valero, 1985).

Parlar d'interacció social és...

1. Relacions persona-persona: Interacció social: hi ha influència mútua entre dues persones.
2. Relacions persona-grup: Conformitat: la persona rep influència del grup.
Lideratge: la persona influeix sobre el grup.
3. Relacions grup-grup: conflicte (generalment motivat per la competència).
Cooperació.

4. Relacions intrapersonals: Relacions directes (decisió cognitiva seguida d'accions concretes) seguit d'una acció expressiva. Relacions creuades (decisió cognitiva, seguit d'una acció expressiva) o la decisió afectiva seguit per l'acció pràctica.
5. Relacions interpersonals: Directes (reacció cognitiva a l'acció pràctica d'una altra persona) o una reacció afectiva a l'acció expressiva de l'altre. Creuades (reacció afectiva a les accions concretes de l'altre) o la reacció expressiva a l'acció pràctica d'una altra persona.

- Capitalisme

El capitalisme, com a sistema social i econòmic hegemònic, és el causant de moltes de les crisis socials, econòmiques i també culturals que avui coneixem. És essencial doncs entendre com funciona i com actua el capitalisme en les nostres vides per entendre el centre d'estudi d'aquest projecte (Chang, 2012).

- Migració

Procés per el qual (en el cas dels humans) un individu o un grup es desplaça des dels llocs d'origen pertinents a uns altres, amb una fi o objectiu (Domingo, 2008).

- La població catalana en l'actualitat supera els 7 milions d'habitants. Segons l'Institut d'Estadística de Catalunya la població de Catalunya el 2005 era de 6.995.206 habitants, el 15,9% del total de la població espanyola. D'aquests, 603.636 o el 8,9% eren estrangers, el 22,3% del total d'estrangers que habiten a Espanya. Actualment, 191 milions de persones viuen fora del seu país d'origen. D'elles, 95 milions són dones, cosa que representa el 49%, i en el cas dels països “desenvolupats” supera el nombre de migrants masculins. A Europa hi ha el 34% de tots els migrants de la població mundial; a l'Amèrica del Nord, el 23%; a Àsia, el 28%; a Àfrica, el 9%, i a l'Amèrica del Sud, el 3%.
- Catalunya ha rebut diverses onades d'immigrants al llarg del segle XX. El 1900 la població de Catalunya era de dos milions d'habitants. En la dècada de 1960 ja comptava amb més de cinc milions d'habitants; aquest creixement no només va ser degut a l'explosió demogràfica natural ans també al gran contingent migratori des de diverses regions d'Espanya, especialment d'Andalusia, Múrcia i Extremadura.

Una segona onada migratòria hi va arribar des de principis de la dècada de 1990, aquesta vegada no només d'altres regions d'Espanya sinó de l'estranger, on fora d'Europa, Àfrica és el continent principal en població estrangera a Catalunya.

- **PAHC Bages:** Plataforma d'Afectades per la Hipoteca i el Capitalisme del Bages. Assemblea que lluita per aturar l'impacte del capitalisme en l'àmbit de l'habitatge, i dóna eines a aquella part més vulnerable de la ciutadania per defensar un dels principis bàsics de tota persona; l'habitatge i el dret a aquest. És un grup mixt, amb grans diferències d'edat i procedència.
- **Assemblea:** Espai on es concentren un indeterminat nombre de persones, les quals comparteixen un objectiu comú i pot ser, també, un ideari comú. És un espai que pot ser mixt o no, intergeneracional o no... sense establir jerarquies de poder per qüestió de procedència, religió, creences, orientació sexual, edat... on qui hi pertany participa en mesura de les seves ganes, necessitats i aportacions.
- **Okupació:** Acció del Moviment Okupa que consisteix en alliberar espais buits o abandonats que són els excedents de l'especulació immobiliària i el capitalisme. L'Okupació és una acció político-social (tot i que no sempre) que es reivindica com a forma alternativa per tal de cobrir les necessitats bàsiques de les persones que sovint no abasteix el sistema capitalista i patriarcal.
- **Qüestions culturals i dictats religiosos:** Pautes i patrons culturals establerts en diferents societats i pobles, que tenen una incidència determinada en les persones.
- **Persones musulmanes:** Persones que professen l'Islam.
- **Persones migrants:** Persones que han migrat d'una regió a una altra, o d'un país a un altre.
- **Acció directa:** Forma de fer política de i al carrer. Normalment de forma pública. Sovint, pot alterar l'ordre social establert i l'Status Quo d'una societat.

- **Coneixement i comprensió:** Tenir una idea més o menys completa d'alguna cosa o d'algú i conjunt d'atributs que formen una noció significada per un terme general.
- **Interactuació:** Exercir una acció o relació recíproca entre dues o més persones o coses.

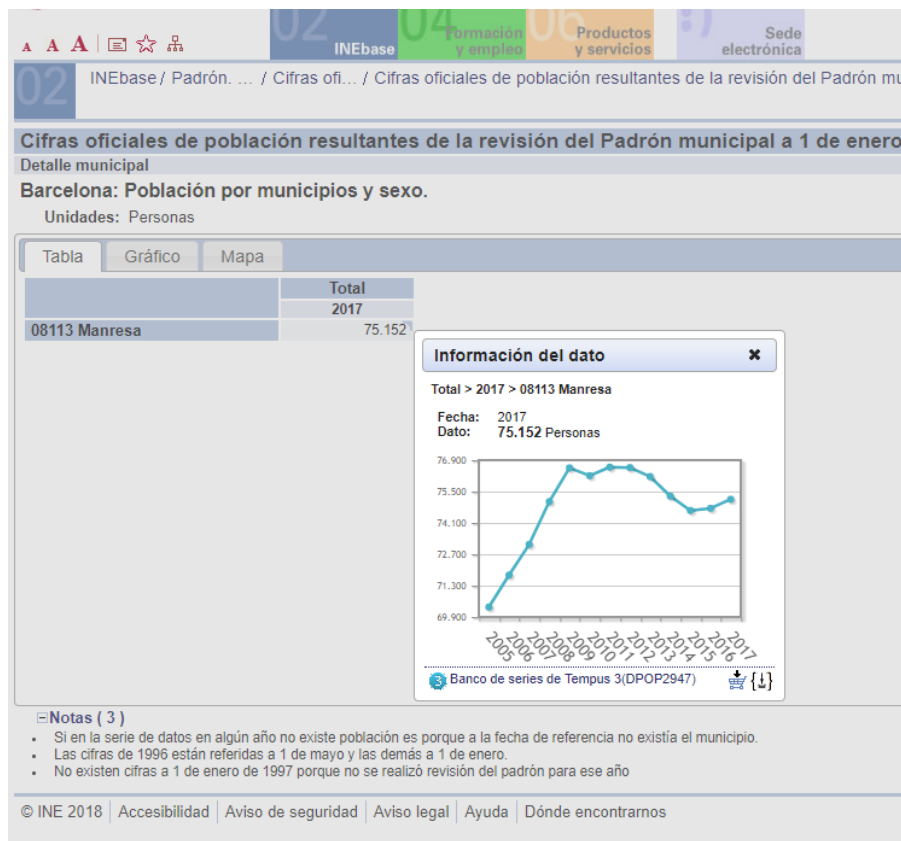
4. CONTEXT SOCIOCULTURAL

En aquest apartat s'exposa i es parla de l'àmbit sociocultural i demogràfic en el que transcórrer el treball de camp present, així com aquelles informacions, lleis, protocols institucionals i altres document que poden ser d'utilitat a l'hora de parlar del context d'observació.

El context demogràfic en el que ocórrer el treball de camp present, es a la Catalunya central concretament a la capital del Bages, Manresa. Actualment i segons dades de l'INE l'any 2017, Manresa té una població de 75.152 habitants, dels quals, i segons IDESCAT, 11.604 habitants són migrants.

Imatge 1: Comarca del Bages amb la seva capital Manresa. Font: Google Maps.

Gràfica 1: Població total de Manresa l'any 2017.

Font: Instituto Nacional de Estadística

WEB DE L'ESTADÍSTICA OFICIAL DE CATALUNYA

Generalitat de Catalunya
Institut d'Estadística de Catalunya

idescat

Castellano | English

Dades | Serveis | Mètodes | L'Institut | *cercar* | gencat.cat

Padrón municipal d'habitants → Ampliació de resultats de la població estrangera

Població estrangera per districtes

2017

Descarregar

Població estrangera per districtes, 2017
Manresa

	(1) Població	Població estrangera		
		total	% vert.	% sobre (1)
Districte I	2.024	654	5,64	32,31
Districte II	21.909	3.218	27,73	14,69
Districte III	7.106	1.681	14,49	23,66
Districte IV	21.022	2.950	25,42	14,03
Districte V	21.220	2.929	25,24	13,80
Districte VI	1.871	172	1,48	9,19
Total	75.152	11.604	100,00	15,44

▼ Selecció d'origen geogràfic

↓ Taules disponibles

Taula 1: Població migrant a Manresa l'any 2017. Font: Institut d'Estadística de Catalunya.

Dins d'aquesta població migrant hem de destacar, per necessitat de l'estudi, quin total d'aquesta població migrant està formada per població provinent del Marroc. Segons l'IDESCAT actualment a Manresa hi ha 5.481 habitants marroquins i d'aquelles franges d'edat en la que es concentra més població és de 30 a 34 anys, de 35 a 39 i de 40 a 44, amb 639, 731 i 610 habitants respectivament. Conseqüentment aquella població de 0 a 4 anys també representa un bon nombre, concretament 630 habitants.

Població estrangera per sexe i edat quinquenal. 2017					
Manresa					
Origen geogràfic: Marroc					
	Homes	Dones	Total	% sobre la població	% sobre el total d'estrangers
De 0 a 4 anys	321	309	630	11,49	5,43
De 5 a 9 anys	238	218	456	8,32	3,93
De 10 a 14 anys	120	97	217	3,96	1,87
De 15 a 19 anys	130	166	296	5,40	2,55
De 20 a 24 anys	170	173	343	6,26	2,96
De 25 a 29 anys	216	279	495	9,03	4,27
De 30 a 34 anys	314	325	639	11,66	5,51
De 35 a 39 anys	406	325	731	13,34	6,30
De 40 a 44 anys	374	236	610	11,13	5,26
De 45 a 49 anys	241	152	393	7,17	3,39
De 50 a 54 anys	183	106	289	5,27	2,49
De 55 a 59 anys	95	64	159	2,90	1,37
De 60 a 64 anys	54	45	99	1,81	0,85
De 65 anys i més	52	72	124	2,26	1,07
Total	2.914	2.567	5.481	100,00	47,23
%	53,17	46,83	100,00		

Taula 2: Població marroquina a Manresa dividida per franges d'edat. Font: Institut d'Estadística de Catalunya

Pel que fa a la Plataforma d'Afectades per l'Hipoteca i el Capitalisme té el seu primer naixement al 2009 a Barcelona, just després de l'esclat de la crisi econòmica mundial de 2008, així que podem dir que va sorgir en el marc de la crisi immobiliària espanyola compresa entre els anys 2008 i 2013. Actualment les assemblees de la PAHC i PAH s'han estès arreu del territori tant català com espanyol i en son més de 70 sols a nivell català².

² Font: <https://afectadosporlahipoteca.com/>

Una d'aquestes es troba al Bages a la seva capital Manresa i funciona de forma molt activa des del 2012. Aquesta es va formar a partir de l'apadrinatge de la PAHC de Sabadell i des de sempre es troba a l'Ateneu Popular la Sèquia, que és un Centre Social Okupat de la ciutat que es regeix per ser un espai anticapitalista, feminista i antifeixista, tot creant alternatives. Les PAHC i PAH del territori català a dia d'avui ja han aturat més de 2045 desnonaments.

Imatge 2: Logotips actuals de la PAHC Bages i l'Ateneu Popular la Sèquia.

En quan a legislacions vigents sobre les problemàtiques habitacions (ja siguin lloguers, hipoteques, manca d'habitatge o afectacions a les instal·lacions d'electricitat, gas o aigua), el 2015 al Parlament de Catalunya s'aprovava per unanimitat un iniciativa popular, la ILP promoguda per la Plataforma d'Afectades per la Hipoteca i el Capitalisme, l'Aliança contra la Pobresa Energètica i l'Observatori DESC, on aquesta demanava implementar mesures urgents pel dret a l'habitatge, contra els desnonaments, la pobresa energètica i talls de subministraments, alhora també mobilitzar la destinació de construccions buides a lloguers socials.

Algunes de les mesures establertes en aquesta ILP aprovada fa tres anys són³:

³ Font: <http://www.fapac.cat/2015/07/24/ilp-habitatge-el-parlament-aprova-la-iniciativa-legislativa-popular>

- Mecanismes que atorguin una segona oportunitat a les persones sobre-endeutades i deutores de bona fe. Mitjançant dos procediments (un d'extrajudicial i un de judicial) es possibilita que les famílies puguin liquidar els seus deutes vinculats amb l'habitatge habitual per tal de poder començar de nou.
- Cap desnonament per a les famílies en execució hipotecària, establint l'obligació a les entitats financeres de concedir un lloguer social a les famílies en situació de vulnerabilitat residencial.
- Lloguer social per a famílies en règim de lloguer en risc de desnonament, amb una important distinció entre grans i petits tenidors d'habitatge. Quan el propietari de l'immoble sigui una entitat financera o un gran tenidor d'habitatge aquest haurà d'aturar el desnonament i oferir un lloguer social a la família.

En canvi, quan aquest sigui un petit tenidor d'habitatge serà l'administració l'obligada de concedir ajudes per a què la persona afectada pugui seguir a l'habitatge o assegurar-li un real·lotjament adequat.

- Creació de parc públic de lloguer. S'estableix la possibilitat de resoldre la cessió temporal dels pisos buits propietat d'entitats financeres i grans tenidors d'habitatge per augmentar el parc públic de lloguer disponible. D'aquesta manera, s'afegeix una eina important més per a mobilitzar el parc d'habitatges buits que amb el temps permetrà real·lotjar totes aquelles famílies que ja han estat desnonades sense alternativa.
- Accés garantit a subministraments bàsics d'aigua, llum i gas amb garanties per aturar els talls d'aigua, gas i llum de la població en situació d'exclusió residencial a través d'un protocol garantista que obliga a l'administració a evitar el tall de subministrament, en cas que l'impagament sigui per manca de recursos econòmics i a assegurar l'accés aquests subministraments bàsics mentre duri la situació d'exclusió residencial; i a establir acords amb les empreses subministradores perquè posin ajudes a fons perdut per fer-hi front.

5. DISSENY

En aquest apartat es parlarà i definirà la Unitat d'Observació, lloc on es trobava i característiques d'aquesta, juntament amb les tècniques de recollida de dades utilitzades per dur a terme dita observació.

5.1 Unitat d'observació

Grup d'observació acotat de membres migrants i locals de l'assemblea de la PAHC Bages de Manresa i també aquells temes que relacionen migració, problemes habitacionals i classe social.

Les característiques que presenta aquesta unitat d'observació són les següents:

- Grup mixt (dones i homes)
- Grup intergeneracional (de 30 a 78 anys)
- Grup amb diversitat de creences i pràctiques religioses (islamisme, cristianisme, ateisme)
- Grup amb problemàtiques habitacionals
- Grup amb diversitat lingüística (àrab, castellà, català)

Realitzant l'observació he pogut observar algunes dificultats, presents en el sí del grup i que en conseqüència, han suposat ser certs biaixos. El gènere és segurament el biaix més present no només en el grup d'observació, sinó també de tota l'assemblea en general. Les actituds, la forma de desenvolupar-se i intervenir, el caràcter, les intencionalitats, la participació, el llenguatge, les corporalitats... tots aquests aspectes estan fortament marcats a l'assemblea on en segons quins moments la masculinització de l'espai i dels discurs és força notori.

L'idioma també esdevé un altre biaix en el sí de l'assemblea i no només en mi a l'hora de poder establir una interactuació amb aquelles membres que sols comprenen i parlen Àrab. En la globalitat de l'assemblea, dificulta la comunicació transversal i conseqüentment la gestió deguda i en profunditat que es necessita fer. El fet de que no tothom pugui parlar i entendre àrab, català i/o castellà, suma un punt de complexitat en les dificultats i problemàtiques habitacionals en les que es troben moltes de les membres de la Plataforma.

5.2 Tècniques de recollida i d'anàlisi

Pel que fa a les tècniques de recollida i d'anàlisi d'informació emprades per obtenir la informació desitjada, són les següents:

- Sis entrevistes, quatre de les quals semi-pautades i dues en profunditat.

Les entrevistes en profunditat es van realitzar per tal d'obtenir informació detallada i concreta d'aquells elements i temes d'interès en l'observació i se'n van realitzar dues. Van estar formades a partir d'una selecció estricta de temes i preguntes, formulades segons el tipus de persona a la que es realitzava l'entrevista. Les persones seleccionades per a fer l'entrevista, van estar triades segons les intencions i objectius de l'estudi amb consonància amb la coneixença prèvia d'aquestes dins el camp. Els escollits van ser una dona magrebina i musulmana de 56 anys i un segon, un home magrebí i musulmà de 62 anys, ambdós membres actius de la PAHC. L'objectiu de les entrevistes en profunditat era compilar tanta informació com fos possible dels diferents interlocutors per tal de poder fer un anàlisi estricte d'aquesta informació sobre la hipòtesi.⁴

Pel que fa a les entrevistes semi-pautades, aquestes es van fer de forma més breu i sintètica a mode també de compilar una informació necessària per treballar la hipòtesi, però sense ser tant exhaustives. En aquest cas, les preguntes van ser directament seleccionades segons l'interès d'estudi que motivava l'entrevista, sense prèvies ni preàmbuls. Es van entrevistar a quatre persones, dues locals; un home local de 32 anys i una dona local de 52 anys i dues dones migrades, de 47 i 30 anys. Van ser entrevistes concises, força ràpides i les quatre van oscil·lar entre els 20 i els 30 minuts.

Vaig intentar, per tal de fer totes les entrevistes de la forma més equitativa possible, que es desenvolupessin en el mateix espai, durant la mateixa hora més o menys i amb les mateixes condicions tant ambientals com externes. Les entrevistes estaven formades per 10 preguntes.⁵

⁴ Veure annexos; model entrevista en profunditat

⁵ Veure annexos; model entrevistes semi-pautades.

- Un qüestionari.

La funció del qüestionari és complementar la informació obtinguda en les entrevistes extenses i semi-pautades. Es creen preguntes obertes però limitades en quan a espai i/o tancades i d'escala per tal d'aconseguir la informació de la forma més acotada possible. El qüestionari busca obtenir una visió global de la resta de persones que no han pogut ser entrevistada per tal de poder obtenir una conclusió genèrica que pugui aportar informació en la hipòtesi. Aquest qüestionari es va realitzar però no es va poder passar⁶.

- Observació participant i treball de camp etnogràfic.

Les observacions al camp s'han realitzat a partir de l'observació participant per tal d'aportar informació etnogràfica a l'estudi en si i a la hipòtesi. A partir de la compilació d'informació etnogràfica es va poder reactivar l'anàlisi prèviament començat al diari de camp, i d'aquesta manera refutar o verificar passades propostes i anàlisis fetes. Cal mencionar també que, el contingut de les entrevistes neix de l'observació participant realitzada, sense la qual no hagués estat possible fer entrevistes que complissin amb més o menys mesura, amb les característiques de les persones entrevistades. L'observació participant, va ser una eina per mi que em va ajudar a poder-me aproximar i entendre com m'havia de dirigir i relacionar amb als subjectes i com havien de ser les entrevistes que esperava realitzar.

- Anàlisi documental

Per últim, també d'estacar la importància de l'aportació documental que ha servit per establir la base teòrica necessària per fonamentar, també de forma empírica, el projecte. Aquesta s'ha realitzat a través del suport de textos acadèmics com estudis, projectes i llibres d'investigació realitzats, també, en l'àmbit de l'Islam present en la nostra comunitat, dins els moviments alternatius, i dins la societat occidental en general. També s'han usat articles que han servit per entendre el context socioeconòmic present i la relació d'aquest amb la migració a la nostra societat.

⁶ Veure annexos; model qüestionari.

Els webs usats en el treball han servit per aportar informació necessària en aquest cas, per entendre la regulació jurídica que es fa a l'Estat Espanyol sobre la migració, la seva aplicació i les conseqüències socials resultants. També han servit per poder obtenir informació sobre l'objecte d'estudi genèric (la PAHC Bages) i les seves demandes, activitats, reivindicacions, èxits... ja que és una plataforma que usa la web i les xarxes socials com a vehicle de comunicació i difusió.

6. ANÀLISI I CONCLUSIONS PRELIMINARS

En aquest apartat s'exposen els resultats etnogràfics obtinguts a través de diverses tècniques emprades, que ajudaran a comprendre la realitat etnografiada i els fenòmens observats. També s'exposen unes primeres conclusions al respecte, amb l'objectiu de teixir unes primeres resolucions sobre la hipòtesi principal.

6.1 ANÀLISI DE LA INFORMACIÓ.

Pel que fa a la informació recollida, com s'explica anteriorment, aquesta va ser compilada principalment a partir d'entrevistes en profunditat, quatre entrevistes semi-pautades i l'observació participant. A continuació s'exposa de forma exhaustiva l'anàlisi de la informació recollida.

Començant per l'observació participant, va ser essencial per poder seleccionar aquelles temàtiques d'interès en les entrevistes. A través d'aquesta, vaig poder comprendre l'estructura interna de l'assemblea i com aquesta es desenvolupava, d'aquí van sorgir les temàtiques relacionades amb la participació del col·lectiu de persones migrades dins i fora l'assemblea, la concepció i conseqüent participació també, segons el gènere de les membres, els possibles conflictes que es poguessin generar (racisme, conflictes religiosos o culturals, per falta de comunicació...) i rols i figures que es creaven en l'espai.

Així doncs, en quan a les entrevistes se'n van realitzar dues en profunditat, la primera a una dona magrebina, musulmana creient i practicant de 56 anys. L'entrevista va tenir una duració aproximada d'una hora i es va realitzar majoritàriament en català, tot i que en alguns moments feia un canvi de llengua passant al castellà, segons em deia, per major facilitat d'expressió. Es van poder abordar diferents temàtiques tals com, l'origen d'ella, els motius pels quals va decidir venir cap a Manresa i conseqüentment entrar a la PAHC Bages, com era el seu desenvolupament dins aquest espai segons la seva pròpia percepció, com es relacionava, com es sentia i com percebia el seu entorn més proper.

També es van tractar temes referents a la seva condició de dona migrada i musulmana en un ciutat occidental, generalment laica i en un espai on predomina la gent blanca occidental, no practicant ni creient, com també la seva culturalitat i la convivència amb persones culturalment diverses.

En quant a l'anàlisi de dades, en aquells temes que eren més del meu interès a partir de la transcripció de l'entrevista, vaig poder observar que l'entrevistada en sí mateixa, pel que m'explicava, no mostrava dificultats ni explicitava impediments a l'hora de participar activament amb la PAHC per temes lingüístics, com tampoc per praxis religioses o patrons culturals. Ara bé, sí que explicitava que el fet de que algunes de les seves companyes sols parlessin i entenguessin l'Àrab i necessitessin la figura d'un traductor o traductora, feia que la comunicació no fos tant transversal i més costosa.

En quan a temes més de caire ideològic o polític, com era el cas de l'acció directa que realitzava la Plataforma, ja fos okupant entitats bancàries, edificis buits o institucionals, o amb accions al carrer com manifestacions, ella s'hi sentia pròxima i disposada a participar-hi plenament, sempre que no suposés un perill per la seva seguretat, la seva integritat o la de les seves companyes, així que en un inici, no presentava reticències o disconformitats de caire polític i/o ideològic.

La segona entrevista d'una duració de 40 minuts es va fer a un home de 62 anys, magrebí i musulmà tot i que no massa practicant com ell es definia. En comparació amb la primera, aquesta va ser una mica més costosa a causa de les dificultats d'expressió per part de l'interlocutor.

Es va fer totalment en castellà i va seguir una línia de preguntes força semblants a les de la primera entrevista; història de vida de l'entrevistat, motius pels quals va entrar a la PAHC, com era ell a la plataforma, com eren les relacions i com les percebia, com es sentia i veia ell com a musulmà no practicant que es desenvolupava el tema de la religió dins aquest espai assembleari, com era ell com a activista... El fet que l'entrevistat fos musulmà però no practicant em va donar una informació bàsicament subjectiva, de com es vivien i es tractaven temes com la religiositat i la culturalitat en un espai com era la PAHC Bages.

Algunes respostes van ser força semblants a les que em va donar la primera entrevistada, on ell percebia que la PAHC Bages era un espai molt laxa i respectuós en quan a les diverses expressions i identitats personals, ja fossin de caire cultural, religiós o de gènere, on tothom portava els seus tempos i es participava o no en funció del punt en que estigués cada persona. Sempre buscant un respecte unànime, intentant trencar amb participacions tòxiques que només aspiraven a aconseguir beneficis individuals.

En quan al seu activisme polític, tot i que ell fos un convençut i actiu activista, afirmava que hi havia membres que per por a represàlies legals, desconeixement pràctic o de la situació que s'estava duent a terme, no participaven tant activament com altres d'aquelles accions que realitzava l'assemblea.

Davant la menció de les represàlies legals, era d'extremada necessitat ser conscients del condicionament que provocava en forces membres de la PAHC, la seva situació d'irregularitat legal, i la no vigència dels seus papers.

Recordant situacions en les que era pràcticament segur que la presència policial fos activa i nombrosa, a vegades algunes membres per precaució no acudien a les accions, es mantenien al marge o prenen tasques molt discretes. Davant d'aquestes situacions de risc, la posició que adoptaven les membres locals era d'atenció envers aquelles membres que en aquell moment es trobaven en posicions de vulnerabilitat.

En les [entrevistes] semi-pautades la informació obtinguda, segons cada resposta, va ser la següent:

En les respostes a la pregunta sobre *quin és el paper de l'entrevistada a la PAHC?*, eren de les més personals i variaven segons la persona (si era home o dona, edat, si era una persona polititzada o no, el temps que feia que formava part de l'assemblea...) la condició de local o migrada en aquest cas, però sols en un inici, no era un marcador diferenciador ja que, a menys que les persones entrevistades tinguessin una experiència prèvia en els moviments socials de la ciutat o sensibilització política, la resta havien entrat a l'assemblea en condició d'afectades en l'àmbit de l'habitatge. Amb la seva activitat i desenvolupament dins l'espai, guanyaven responsabilitat, així com confiança i poder dins l'assemblea, fet que les atorgava, tot i la continua afectació habitacional, un estatus i una trajectòria política ferma i en continua construcció dins la Plataforma.

En la pregunta *que penses dels mètodes de la PAHC?* totes les respostes van ser positives i de necessitat, algunes però, sobretot en aquelles persones migrades, es notava el component en un inici de la por, la desconeixença o el desacord sobre aquests mètodes. Algunes d'aquestes respostes anaven lligades amb el fet anterior que s'exposava, del força nombrós número de membres de la PAHC Bages que es trobava en situació d'irregularitat legal.

Encara que cap de les persones migrants entrevistades es trobés en aquesta situació legal, en un inici totes manifestaven una certa reticència o inclús rebuig a l'acció activa que desenvolupava la Plataforma, sentiment que amb el temps i el seguiment de l'activitat s'anava transformant en comprensió i legitimització de les pràctiques.

A la pregunta sobre *actituds racistes a l'assemblea*, les persones migrades afirmaven haver-ne presenciat tot i que no en carn pròpia. Una de les entrevistades va explicar que no n'havia viscut ni presenciat mai cap. Les persones locals com les migrades, també en van presenciar i com relata una d'elles (de fet la única), es va gestionar de la millor manera possible. Això ens indica que davant els possibles conflictes de caire racista que havien pogut sorgir a l'assemblea, sempre hi havia alguna persona local amb trajectòria i experiència que exercia un paper de mediació i gestió.

Pel que fa a la pregunta sobre la *percepció de la participació dels homes*, la resposta general que es va obtenir va ser un sí. Es reconeixia una clara influència del gènere en quan a la participació de l'espai, així com també de l'aptitud pràctica, ja que un entrevistat, segons la seva opinió, afirmava que els homes eren coneixedors de més temes pràctics que les dones. També hi havia la percepció en alguna membre entrevistada que els homes volien parlar més i per tant centralitzar els discursos. Tot i així, encara que en menor mesura, les dones també participaven i aprenien, tot i que la participació d'aquestes també es veia condicionada segons el tema que s'estigués tractant.

A la pregunta sobre *temors amb la justícia per ser membre de la PAHC* es van donar tres tipus de respostes diferents. Les respostes anaven des del haver perdut la por i no tenir cap tipus de temor a tenir repercussions legals o patir repressió, fins al sí al témer certes repercussions i per tant, prendre mesures de seguretat, passant pel no tenir por, ja que amb el temps va anar desapareixent, però prenent distància si les coses agafen mal color. Altra vegada hem de tenir present que aquestes respostes en aquelles persones migrades, han estat donades des de la seva condició legal i condició de vulnerabilitat en prendre consciència de la seva posició de subjugació.

En quan a la pregunta sobre *quin és l'idioma més usat?* es va obtenir una resposta força general en que la llengua variava segons les necessitats de la majoria de les persones, de qui estigués parlant i el què estigués dient.

Tot i així, principalment s'usaven tres llengües respectivament; Castellà, Català i Àrab. Cal apuntar que en aquest aspecte, la figura dels traductors/es era essencial. Forces membres no parlaven i no comprenien altra llengua que no fos l'Àrab, aleshores aquelles que parlaven i entenien també, (independentment del nivell) català i/o castellà desenvolupaven aquest important rol.

Dins l'assemblea també, hi havia figures que defensaven l'ús del català com a llengua principal dins i fora l'assemblea, en mètodes de difusió d'activitats i accions, sempre com a mecanisme per començar a introduir la llengua a aquelles persones que la desconeixien.

En la pregunta sobre *expressió dins l'assemblea*, hi havia una percepció general en que, amb més o menys dificultats o amb necessitat de traductor/a, i depèn de la persona o del tema que s'estigués tractant, tothom s'arribava a expressar dins l'assemblea. Tot i obtenir aquesta resposta força unànime en les diferents entrevistades, el temps d'observació al camp que vaig realitzar, em va donar un altre tipus d'informació.

Les membres de la Plataforma dins la sala d'assemblees es disposaven en grups d'iguals i/o afinitat. Per exemple, es podia veure un gran sector de dones arabo-musulmanes, i en més d'una ocasió vaig poder observar que algunes d'elles no s'expressaven enfront l'assemblea o a través d'una altra companya (en cas de desconèixer la llengua) però si, que en alguns moments puntuals, es realitzaven comentaris entre elles a cau d'orella.

En aquesta pregunta sobre si *la PAHC ha de ser un espai religiós* es va obtenir una resposta unànime en que no havia de ser-ho. Tot i que hi havia convivència i respecte, les entrevistades (tant creients com no creients) opinaven que l'espai de la PAHC no tenia aquesta funció, per tant, la religiositat de les seves membres (fos quina fos) no havia d'ocupar temes de centralitat, a menys que fos d'estricta necessitat pel funcionament òptim de l'assemblea i per la confluència i respecte entre les seves membres. D'aquesta manera, tot i que les expressions religioses fossin clarament visibles i acceptades, es definia també, com a quelcom molt personal i íntim.

Segons les respostes sobre la pregunta *és incompatible la fe amb l'activisme polític?*, lligada amb l'anterior, les entrevistades van tornar a donar una resposta unànime en que, de forma general a l'assemblea, no hi havia cap tipus d'incompatibilitat entre la fe i l'activisme polític.

Algunes raonaven que podia interrompre, però en cap cas ser un impediment, ja que en alguns casos es considerava que la fe, també era una forma de lluita i per tant, anava de la mà amb l'activisme polític. També s'opinava que no es creava incompatibilitat o impediments perquè abans s'havia creat harmonia, respecte, interès i comprensió.

En aquesta última pregunta sobre si *podien haver-hi problemes per ser creient i practicant?*, es va oferir una resposta general en que es percebia que no hi havia cap tipus de problema (o no se'n havia generat cap fins al moment) en l'assemblea per professar alguna religió. Per part d'aquelles membres musulmanes, opinaven que mai havien tingut cap problema, ja que hi havia molta sensibilitat amb el tema i en cas d'haver-n'hi, es podrien parlar sense problemes. Aquelles locals opinaven que difícilment pensaven que això pogués passar.

6.2 CONCLUSIONS PRELIMINARS.

Per ara, amb la informació obtinguda i tractada puc establir que la PAHC Bages és un espai dispers en el temps, en constant creixement i reconstrucció, que no segueix un patró fixe de moviment sinó que treballa en funció d'allò amb que es va trobant. Això fa que es converteixi a vegades, en un simple lloc de pas o bé, per altres, un lloc de trànsit i canvi. Aquest fet doncs, i com es menciona en el text de *Parcerisa Marmi, L. (2004). La PAH: Un moviment social contra hegemònic? els moviments socials* (en aquest cas la PAHC), sovint té la capacitat d'incidir i establir-se amb fermesa en la vida privada de les persones activistes i/o afectades i la seva biografia.

Aquesta falta d'estabilitat organitzativa i estructural que considero que caracteritza la Plataforma bagenca (en el context dels moviments socials, ja que acostumen a ser organitzacions amb pautes tècniques, ideològiques i de treball a seguir clarament definides i immutables) pot dificultar el voler fer un estudi exhaustiu de portes endins, ja que si no hi ha una constant comunicació i contacte que perduri durant un llarg període de temps, com ha resultat en el meu cas, es perden quantitats de valuosa informació que poden fer replantejar una, dues i tres vegades l'establiment d'una hipòtesi de forma fixa. Tot i això, la gran quantitat d'informació compilada a través de l'observació al camp i de la realització de diverses tècniques d'obtenció d'aquesta, m'han portat a conèixer múltiples perfils dins el mateix grup de subjectes investigats així com diferents rols, desenvolupaments polític-ideològics i creixements personals.

Un exemple molt clar, i donat que la gran majoria de membres migrades que participen de la PAHC, son dones, he pogut observar que entre elles s'estableixen diferents rols i diferents formes d'activitat a la PAHC que determinen la seva presència i importància a nivell general de l'organització.

En referència a aquesta observació feta, faig menció del que exposa el text de *Samper, S. (2003. Procesos de transformación de las creencias religiosas entre las mujeres inmigrantes marroquíes en España*, on s'explica que la dona musulmana està creant una dissidència subversiva, on cada vegada més, pren més espais i importància dins l'esfera pública i en l'àmbit productiu. Això provoca desordres i trencaments amb l'estructura social (tant occidental com islàmica) concebuda i genera malestars socials (es produeixen sentiments de vulnerabilitat de l'hegemonia masculina, percepcions de destrucció familiar i abandó de valors i normes islàmiques i culturals...) etc.

Considero doncs, a partir d'aquest apunt, i recuperant un dels objectius marcats en la investigació sobre el desenvolupament de les persones migrades dins l'assemblea i tenint en compte la seva participació, que a la Plataforma es troben casos que s'enquadren perfectament en aquesta explicació. Cal aleshores aprofundir i analitzar a través de les informacions rebudes, obtingudes i analitzades perquè aquest processos d'alçament i apoderament entre les dones arabo-musulmanes de PAHC no es dona en totes elles.

Primerament, puc assegurar que l'entrada a la Plataforma ja sigui per pura solvència de necessitats bàsiques, sense tenir consciència sobre el model hegemònic neoliberal que ens classifica com a població necessitada, rica, pobre, vulnerable... o per el contrari, decidir participar de l'assemblea no essent travessada per aquestes mancances però amb la voluntat i compromís polític ja forjat, no determina una forma específica de participar de l'assemblea, tot i que sí que estableixi rols organitzatius, que si no es cuiden i es treballa degudament poden acabar convertint-se en jerarquies de poder totalment insanes. És a dir, i prenent com a exemple a la dona que se li va realitzar una de les entrevistes en profunditat, ella va entrar a la PAHC com a afectada i amb el temps i a partir d'una transformació (i també aprenentatge) ha reinterpretat els seus pensaments, visions i metodologies fins a trobar solució a la seva problemàtica, seguint treballant en la plataforma per a ella i per altres persones, fins a convertint-se en una activista de les que mai fallen i sense haver hagut mai de renunciar a res que la forma i realitza com a dona, magrebina i musulmana.

Aquest fet de no haver de renunciar al que les persones senten ser, es fa present també en les entrevistes realitzades altres membres, sobretot en aquelles musulmanes on asseguruen complementació entre l'activisme polític i els aspectes més privats vinculats amb les creences religioses personals o atributs culturals característics.

Ara bé, tot i que en aquest aspecte les informacions obtingudes indiquin que la religiositat o culturalitat d'aquelles persones arabo-musulmanes no altera, condiona o determina la participació de forma més o menys activa en l'assemblea, les informacions recollides en l'àmbit comunicatiu i expressiu mostren que la parla, és un condicionant de pes. Davant d'això, cal recordar que totes les persones de la PAHC provenen de contextos vitals molt diferents i pot ser no totes han tingut les mateixes oportunitats d'aprenentatge davant unes llengües estrangeres (català, castellà) a causa dels riscos, vulnerabilitats i dificultats que podien estar sofrint.

Sembla ser per ara doncs, que aquelles dones que mostraven una actitud més ferma i participativa en els espais de la PAHC, totes feia mínim un any i mig que formaven part de l'assemblea, tenien nocions bàsiques de castellà o català des d'un inici i per tant podien, encara que fos sota mínims, expressar-se. Les dones que complien aquestes característiques, per tant, tenien més facilitats per experimentar una evolució més ràpida en l'espai i sobretot, en la millora dels seus coneixements sobre aquella llengua que estaven aprenent, això feia que amb el temps s'adherissin més a l'estructura de la Plataforma, guanyessin experiència i pràctica i arribessin a tenir un veu important dins l'assemblea. Del contrari, de no tenir una via de comunicació transversal més enllà de la del grup d'iguals, els processos d'adaptació i treball s'endarrerien significativament. En aquest sentit, no podem obviar la figura del traductor/a que esdevé fonamental a l'hora d'intentar minimitzar aquestes diferències lingüístiques establint ponts comunicatius entre les persones migrades i aquelles locals, ja que de no ser per la tasca traductora que desenvolupen algunes membres, es generarien grans situacions d'indefensió a l'assemblea en ambdues parts, ja que cap dels dos grups seria capaç de comprendre el què es diu per una banda i el que es diu per l'altra.

D'aquesta manera i de forma conclusiva estableixo que els objectius marcats en l'inici de la present investigació és compleixen parcialment, com també la contrastació de la hipòtesi sobre la que es realitzava l'estudi. És així ja que la hipòtesi va ser formulada en termes generals i no ha pogut ser resposta en aquest sentit, ja que la investigació s'ha focalitzat en un grup específic de membres de la PAHC.

Tot i així, i en conseqüència amb aquesta unitat d'observació concreta i a partir de les informacions compilades, la hipòtesi queda degudament contrastada, determinant que la falta o dificultat en el coneixement, comprensió i/o parla d'una de les llengües més usades en la plataforma, condiona la participació en l'espai assembleari.

7. CONTINUÏTAT DEL PROJECTE

En aquest últim apartat es parla de les possibles continuïtats, així com també aplicacions que pot tenir el projecte en un futur. Com aquest pot ser estès per abraçar altres àmbits no aconseguits en el present estudi i aquells biaixos que han dificultat la seva realització com aquells que la poden dificultar.

7.1 FACTIBILITAT DE CONTINUACIÓ DEL PROJECTE

Primerament cal destacar que en aquest estudi de camp, el temps empleat en l'observació i els mitjans han estat limitats i escassos. El plantejament i per tant, la hipòtesi que vaig marcar com a línia d'investigació del treball, requereix de més temps, més mitjans i més maduració per tal de poder fer una observació acurada, detallada i poder-ne treure una contrastació més sòlida i fonamentada.

Tot i així, existeixen algunes futures vies de continuïtat, algunes d'aquestes serien arribar als àmbits o subjectes de la PAHC Bages als que no s'ha pogut arribar presentment. Seria molt profitós poder arribar a establir entrevistes amb aquells membres que per diversos impediments, no vam poder arribar a establir connexió en el primer contacte de camp, com també, amb ex membres de la Plataforma, que després d'un temps de deixar-la, poguessin oferir la seva perspectiva. Una altra possible continuïtat seria l'estudi amb altres assemblees de la PAHC o PAH que es troben en el territori català, amb l'objectiu de poder establir possibles equiparacions, símilis, o contraposicions, entenen les seves diverses formes d'actuació i adaptació segons els contextos en els que es troben.

Aquesta informació obriria de forma més amplia el ventall d'opinions, percepcions i sentiments, com també el coneixement sobre el funcionament intern d'una organització d'aquestes característiques.

7.2 DIFICULTATS I LIMITACIONS

Com es menciona en l'apartat anterior, una limitació de pes ha estat la falta de temps i també, coneixements i tècniques per poder treballar en un espai que requeria de la presència constant per tal de no perdre el fil i percebre els canvis, evolucions, transformacions i retrocessos que patia l'organització, a vegades, a una gran velocitat. Malauradament, això ha significat no poder realitzar una observació amb més profunditat i sobretot, més extensa.

El gènere era segurament el biaix implícit en l'assemblea, que, si hi paràvem atenció, esdevenia clarament explícit. Era així no només en el grup d'observació, sinó també en la totalitat de l'assemblea. El gènere va ser una de les qüestions tractades en totes les entrevistes, i allò que responien les entrevistades era la part més visible i fàcilment identificable. Tot i així, les actituds, la forma de desenvolupar-se i intervenir, el caràcter, les intencionalitats, la participació, el llenguatge (tant verbal com no verbal), les corporalitats... tots aquests aspectes estaven fortament marcats a l'assemblea on en segons quins moments la masculinització de l'espai i dels discurs era força notori i de pes.

I sobretot, la parla, l'idioma, esdevenia una barrera a l'hora d'establir comunicacions fluides i enteses entre dues persones o més que no tenien una llengua vehicular de comunicació. Aquesta barrera podia ser saltada en presència de la figura del traductor/a, però en cas de no trobar-s'hi, generava complicacions a causa de la falta de transversalitat. En quan a mi, va ser clarament una dificultat i un impediment a l'hora de poder establir una interacció amb aquelles membres que sols comprenien i parlaven Àrab. Això impossibilitava que pogués haver-hi una comunicació verbal (tot i que NO no-verbal) entre la meva persona i determinades membres i per tant, no podia establir relacions equitatives amb totes les membres.

7.3 APLICABILITAT

L'aplicabilitat futura d'aquest projecte és múltiple. Per una banda i com a eina de crítica a partir d'una visió externa provinent de l'àmbit científic-antropològic, pot ser d'utilitat dins la mateixa PAHC Bages, i també en altres PAHC o PAH en cas de tenir una continuïtat futura i desenvolupament en aquest terreny, ja que presenta aspectes, com els que s'han tractat en aquest treball de caire cultural i/o religiós, fortament presents en les característiques i realitat de la Plataforma Anti Hipoteca i Capitalisme, que sovint s'escapen de la gestió comuna i requereixen de la intervenció especial i professional per tal de dotar de subjectivitat i eines de gestió i comprensió a les formants de l'organització que no es veuen travessades per les dificultats socials, culturals, econòmiques i estructurals que presenten aquelles persones migrades i/o afectades.

Per altra banda, també pot tenir aplicació en el sector públic, dins les institucions o administració amb l'objectiu d'incidir en aquells aspectes purament institucionals que sovint obvien i/o invisibilitzen les problemàtiques sofertes per aquests col·lectius, en els quals la intervenció per part dels òrgans públics és altament necessària i lamentablement precària. D'aquesta manera, es podria obrir una altra via de reclam, pressió i exigència a les institucions davant la seva manca de compromís i actuació en la garantia dels drets bàsics de la ciutadania, sense diferències.

8. BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

- Castles, S. i Vezzoli, S. (2009). La crisi econòmica mundial i la migració. Una interrupció temporal o un canvi estructural? *Paradigmes: economia productiva i coneixement*, núm 2, 68-75. Recuperat el 6 d'octubre de 2017 de, <http://www.raco.cat/index.php/Paradigmes/article/view/219691/300466>
- Chang, H.J. (2012). *23 coses que no us expliquen sobre el capitalisme*. Barcelona: Empúries.
- Dietz, G. (2004). Mujeres musulmanas en Granada: discursos sobre comunidad, exclusión de género y discriminación etnorreligiosa. *Migraciones internacionales*, 2 (3), 5-33. Recuperat el 21 d'octubre de 2018 de, <http://www.scielo.org.mx/pdf/migra/v2n3/v2n3a1.pdf>
- Domingo, A i Bayona, J. (2008). *Migració internacional i llars a Catalunya, 1996-2007*. Barcelona: Centre d'Estudis Demogràfics, UAB.
- Federació d'Associacions de Mare i Pares d'Alumnes de Catalunya, (2018). ILP habitatge: *El Parlament aprova la iniciativa legislativa popular*. Recuperat de: <http://www.fapac.cat/2015/07/24/ilp-habitatge-el-parlament-aprova-la-iniciativa-legislativa-popular> el 23 de novembre de 2018.
- García, F.J, López, R i Thamm, M. (2014). Sujetos y territorios en el estudio de las migraciones desde la antropología en España. *QuAderns-e: Instituts Català d'Antropologia*, 19 (2), 100-125. Recuperat el 21 d'octubre de 2018 de, <http://www.antropologia.cat/files/Sujetos%20y%20territorios%20en%20el%20estudio%20de%20las%20migraciones%20desde%20la%20antropolog%C3%ADa%20en%20Espa%C3%B1a.%20F.%20Javier%20Garc%C3%ADa%20Casta%C3%Blon,%20Rosal%C3%ADa%20L%C3%B3pez%20Fern%C3%A1ndez%20y%20Miriam%20Thamm.pdf>
- Institut d'Estadística de Catalunya, (2018). *Població Estrangera per Sexe i Edat quinquennal a Manresa any 2017*. Recuperat de: <https://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?b=1&nac=d228&geo=mun:081136> el 23 de novembre de 2018.

-Institut d'Estadística de Catalunya, (2018). *Població Estrangera per Districtes a Manresa any 2017*. Recuperat de: <https://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?b=10&geo=mun:081136> el 23 de novembre de 2018.

-Instituto Nacional de Estadística, (2018). *Cifras oficiales de población resultantes de la revisión del Padrón Municipal a 1 de enero. Barcelona: población por municipios y sexo*. Recuperat de: <https://www.ine.es/jaxiT3/Datos.htm?t=2861> el 23 de novembre de 2018.

-López, A, Lundsteen, M. i Solé, A. (2016). Rituals i festivitats. *La pràctica religiosa de les comunitats musulmanes de Barcelona. Expressions i problemàtiques*. (pp. 82-108). Recuperat el 21 d'octubre de 2018 de, https://www.catalunyareligio.cat/sites/default/files/1469796487informe_islamofobia_ajuntament_de_barcelona_20160727.pdf

-Moualhi, D. (2000). Mujeres musulmanas: estereotipos occidentales versus realidad social. *Papers, revista de sociología*, (60), 291-304. Universitat Autònoma de Barcelona. Departament d'Antropologia Social i de Prehistòria, Bellaterra (Barcelona). Recuperat el 21 d'octubre de 2018 de, <https://papers.uab.cat/article/view/v60-moualhi>

-Notícies Jurídicas, (2018), *Ley Orgánica 7/1985, de 1 de julio, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España*. Recuperat de: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/lo7-1985.html el 5 de novembre de 2018.

-Observatori DESC, PAH, Aliança Contra la Pobresa Energètica, (2018). *Llei 24/2015 contra els desnonaments i la pobresa energètica*. Recuperat de <https://ilphabitatge.cat/ca/qui-som/> el 23 de novembre de 2018.

-Parcerisa Marmi, L. (2014). La PAH: Un moviment social contrahegemònic? *Oxímora: revista internacional d'Ètica i Política*, núm 4, 23-40. Recuperat el 6 d'octubre de 2017, de <http://raco.cat/index.php/Oximora/article/view/279230>

-Plataforma d'Afectades per la Hipoteca i el Capitalisme del Bages, (2012). Recuperat de: https://pahcbages.blogspot.com/p/a-manresa-lunica-pahc-que-hi-ha-es-la_29.html el 23 de novembre de 2018.

-Plataforma de Afectados por la Hipoteca, (2012). Recuperat de: <https://afectadosporlahipoteca.com/> el 23 de novembre de 2018.

-Ramírez, A i Mijares, L. (2005). Gestión del Islam i la inmigración en Europa: tres estudiós de caso. *Migraciones: Revista del Instituto Universitario de Estudios sobre Migraciones*, (18), 77-104. Recuperat el 21 d'octubre de 2018 de, <https://revistas.upcomillas.es/index.php/revistamigraciones/article/viewFile/3046/2829>

-Samper, S. (2003). Procesos de transformación de las creencias religiosas entre las mujeres inmigrantes marroquíes en España. *Migraciones: Revista del Instituto Universitario de Estudios sobre Migraciones*, (13), 107-135. Recuperat el 21 d'octubre de 2018 de, <http://revistas.upcomillas.es/index.php/revistamigraciones/article/view/4317/4141>

-Soledad, M. (2014). *El Islam como objeto antropológico*. Recuperat el 21 d'octubre de 2018 de, http://www.scielo.edu.uy/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1510-38462014000100011

-Sordé i Martí, T. Flecha García, J.R. i Godás, X. (1998). Postmodernisme i moviments socials. *Revista catalana de sociologia*, núm 7, 135-158. Recuperat el 6 d'octubre de 2017 de, <https://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000043/00000024.pdf>

-Valcarcel, M, S. (2014). *El Islam como objeto antropológico*.

-Valero Martínez, J.F. (1985). *Anàlisi de dos sistemes d'interacció social : Ferdinand Tönnies (1855-1936) i Emile Durkheim (1858-1917)*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació.

VALORACIÓ DE LA SEQÜÈNCIA (NO EVALUABLE)

(Reflexión argumentada del proceso formativo de la secuencia y valoración del mismo)

Personalment considero que aquesta seqüència, iniciada a segon curs amb Pràctiques de Camp I i finalitzada ara a quart curs, amb la materialització del Treball final de grau té dues besants, per una i la que considero “feixuga” o “negativa”, és que el fet d’iniciar la seqüència a segon, quan arribem a quart, moltes podríem/voldríem haver fer un enfocament, una observació i formulació d’hipòtesi totalment diferent. Si més no, considero que era una opinió força generalitzada en el grup i també en el meu pensament, tot i així, i aquí ja entro a parlar de l’altra cara, allò que destaco més de forma positiva, són els beneficis que s’extreuen de realitzar una seqüència iniciada a segon. La maduració del plantejament, el tema més treballat, i el bagatge (temps) invertit en les diferent matèries que acaben concloent en el TFG, fan que aquest no sigui tant dens ni d’alta complexitat i que s’adapti bastant als diferents ritmes de vida i estudis que tenim totes les estudiants, fet que podria ser totalment diferent sense el bagatge.

Així doncs, i ja centrant-me sols en la materialització del TFG, valoro positivament com aquest ens ha estat enfocat i portat per la tutora en qüestió. En cap moment he sentit buits o pèrdues de sentit o fil en tot aquell material que estava creant i sento que ha estat i he estat molt ben acompanyada i guiada.

ANNEXES

Annex 1: Model d'entrevista en profunditat.

TEMA	SUBTEMA	PREGUNTES	JUSTIFICACIÓ
Dades personals	<ul style="list-style-type: none"> • Lloc d'origen • Any de naixement • Estudis • Situació laboral • Any d'arribada a la ciutat actual 	<ul style="list-style-type: none"> • Vas néixer fora de Manresa? On? • Si no vas néixer a Manresa, quan temps fa que hi vius? • Què et va portar a venir-hi a viure? I quines diferències trobes entre Manresa i el teu lloc d'origen? • Vas treballar abans d'estar a l'atur? En què? 	<p>Conèixer si la persona entrevista resideix a Manresa des de que hi va néixer o hi ha vingut a viure recentment o fa uns anys, ens ajudarà a conèixer la relació que pot tenir la persona amb l'espai i també, amb la gent dels cercles que més freqüenta.</p>
Situació i Problemes habitacionals	<ul style="list-style-type: none"> • Desnonaments • Pobresa energètica • Impagament hipotecari • Sense sostre • Institucions • Actuació PAHC Bages • Primer contacte amb la PAHC Bages • No concessió de lloguer social 	<ul style="list-style-type: none"> • Què et va fer entrar a la PAHC? • Com és el teu dia a dia convivint amb problemes o mancances habitacionals? • En quina fase es troba el teu cas? • S'hi ha implicat les institucions? 	<p>Saber si la persona entrevistada està a la PAHC Bages per necessitat o per contribuir en l'eradicació dels problemes habitacionals, tot i veure's afectada, com també, quins són els problemes als qual s'enfronta, és necessari, ja que ens ajudarà a conèixer possibles comportaments o relacions que pugui crear la persona dins el grup.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Membres de la unitat domèstica. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vius sola? Am familiars, amics, companys...? • Quin paper juga la PAHC en solucionar la teva problemàtica? 	
PAHC Bages	<ul style="list-style-type: none"> • Activisme polític • Confrontacions forces d'autoritat • Assemblees • Participació • Comunitat/Família • Reivindicacions • Acció directa • Okupació • Desafiament de l'Status Quo • Migració • Racisme • Privilegis 	<ul style="list-style-type: none"> • Què penses dels mètodes que usa la PAHC per assolir els seus objectius? • Sents que participes activament, tant dins com fora, en allò que realitza l'assemblea? • Sents que tothom rep el mateix tracte dins l'assemblea? • Creus que alguna vegada, les teves companyes o tu, podeu rebre 	<p>En una assemblea tant massiva com és la PAHC Bages és molt difícil poder veure ben bé qui actua i com actua, aleshores és important saber, més enllà de si una membra participa o no, en totes les seves formes, de l'assemblea, com es sent envers aquesta.</p> <p>Com es sent la persona en concret i com percep que es senten, actuen i pensen la resta de companyes, ja que això pot condicionar (o no) l'activitat que desenvolupi una persona.</p>

		<p>algun comentari o acció racista?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Penses que l'assemblea és un espai on participen i dominen més els homes? • Tems possibles “problemes amb la justícia” que se't puguin atribuir per formar part de la PAHC o per realitzar les seves accions? 	
Relacions	<ul style="list-style-type: none"> • Llenguatge verbal • Llenguatge no verbal • Comunicació transversal • Jerarquies i relacions de poder • Rols • Amistats • Enemistats • Parelles • Ex parelles • Familiars • Unió • Sororitat • Companyonia 	<ul style="list-style-type: none"> • Quina és la llengua que es fa servir més a l'assemblea? I tu, quina uses més? • Consideres que a l'assemblea es parla i s'expressa en facilitat? • Hi ha persones que assumeixen el rol de traductores? 	<p>Tornem a la massivitat de l'assemblea com a punt d'inflexió. Moltes persones diferents és a dir, moltes necessitats i inquietuds distintes. Davant d'això és important filar prim per tal de poder detectar punts forts i punts febles en les interaccions entre les membres i els ponts que es creen o destrueixen.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Conflictes 	<ul style="list-style-type: none"> • Hi ha discrepàncies a l'hora d'usar una llengua o una altra? • Has viscut o has pensat que pot haver-hi alguna tensió, discussió o conflicte entre alguns dels membres darrerament? • En cas de conflicte, l'assemblea buscar la manera de solucionar-ho pel bé comú? • Creus que existeix una comunicació fluida i transversal entre totes les membres? • Sents que aquelles persones locals coneixen més la situació o tenen més influència 	
--	--	---	--

		<p>en la presa de decisions, que aquelles persones vingudes d'arreu?</p>	
<p>Creences religioses</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cristianisme • Islamisme • Creient • Practicant • Agnosticisme • Ateisme 	<ul style="list-style-type: none"> • Et consideres catòlica o musulmana? • Pràctiques la religió cristiana, islàmica o alguna altra? • Quina relació hi ha per a tu entre la teva religió i l'assemblea? • Has tingut algun problema a l'assemblea per ser creient i practicar la teva religió? • Consideres important que a la PAHC es parli de religió i es practiqui? • Penses que la PAHC s'ha de definir com a espai religiós? 	<p>La religiositat és en algunes membres, el seu aspecte més visible, aleshores entra en ple contacte amb la resta de membres. Per tal de saber quins postulats adopta l'assemblea davant les pràctiques i creences religioses de les seves membres, ja que sabem que la religió crea conflictes, és important conèixer com aquestes membres es defineixen davant la religió.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • Penses que és incompatible la creença religiosa amb l'activisme polític? 	
Ideologia política, militància i cultura	<ul style="list-style-type: none"> • Independentisme • Anticapitalisme • Anarquisme • Esquerra revolucionària • Antiespecisme • Occident • Àfrica 	<ul style="list-style-type: none"> • Què significa per a tu ser anticapitalista? I per la PAHC? • Hi ha diversitat d'ideologies dins la PAHC Bages? • Com vivies la política en el teu lloc d'origen? Quines semblances i diferències hi trobes? • A la PAHC Bages sou moltes persones, de lloc diferents. Sents que es crea un ric intercanvi de cultures i coneixements? 	<p>Important conèixer l'ideari polític de les membres i com el conceben també de l'assemblea, per tal de poder entendre possibles reticències per part d'algunes membres o apostar fermes, per part d'altres, a l'hora de seguir i establir determinades praxis.</p>

Annex 2: Model d'entrevista semi-pautades.

	Entrevista 1 semipautada	Entrevista 2 semipautada	Entrevista 3 semipautada	Entrevista 4 semipautada
Quin paper tens a la PAHC?				
Què penses dels mètodes que usa la PAHC?				
Hi ha actituds racistes a l'assemblea?				
Creus que els homes participen més de l'assemblea?				
Tens problemes amb la justícia per ser de la PAHC?				
Quin és l'idioma que més s'usa?				
S'expressa tothom dins la PAHC?				
La PAHC ha de ser un espai religiós?				
És incompatible la fe amb l'activisme polític?				
Pot haver-hi problemes per ser creient i practicant?				

Annex 3: model de qüestionari

Aquest és un qüestionari emmarcat dins un estudi de camp on s'ha estat observant l'Assemblea de la PAHC Bages. Les preguntes presentades a continuació demanen informació sobre la teva persona i la relació que tens amb la PAHC i les persones que la conformen, en tant com a membre. El resultat d'aquestes s'usarà per analitzar les relacions que s'estableixen dins l'assemblea, pros, contres, mancances i limitacions, concretament del col·lectiu que conforma la gent migrada.

Temps esperat de realització: 10 minuts.

Edat [] Gènere [] País de procedència []

1. Quan temps fa que ets membre de la PAHC Bages?

2. Quina era o és la teva afectació?

- Talls de subministraments (Aigua, electricitat...)
- Desnonament
- Impagament d'hipoteca
- Impagament de lloguer
- Sense vivenda
- Ns/Nc

3. S'hi han o s'estan involucrant les institucions de la ciutat?

- Sí
- No
- Ns/Nc

4. Com et va ajudar o t'està ajudant la PAHC amb la solvència del problema?

5. Sents que participes activament en tots els espais de la PAHC?

- Sí
- No
- Ns/Nc

6. Quina llengua uses dins la PAHC?

- Català
- Castellà
- Àrab
- Català i Castellà
- Català, Castellà i Àrab

7. Sens que tothom s'expressa i diu la seva a l'assemblea?

- Sí
- Força
- Més o menys
- Amb dificultats
- No
- Ns/Nc

8. Hi ha persones que assumeixen el rol de traductores?

- Sí
- No
- Ns/Nc
-

9. Què penses dels mètodes que usa la PAHC?

- Els comparteixo totalment
- Hi estic d'acord
- Els accepto tot i no compartir-los
- No els entenc
- No els comparteixo en absolut
- Ns/Nc

10. Consideres efectives les solucions que ofereix la PAHC?

- Totalment afectives
- Força efectives
- Poc efectives
- Gens efectives
- Ns/Nc

11. Tens repercussions legals per ser la PAHC?

- Sí
- No
- Ns/Nc

12. Has viscut (en general) un o més casos de repressió des de que ets a la PAHC?

- Sí
- No
- Ns/Nc

13. Consideres que totes les persones dins l'assemblea reben el mateix tracte?

- Sí
- No
- Ns/Nc
-

14. Creus que a l'assemblea participen més els homes?

- Sí
- No
- Ns/Nc

15. Has viscut mai una situació de conflicte dins l'assemblea?

- Sí
- No
- Ns/Nc

16. Has viscut o has presenciat alguna actitud racista per part de companys d'assemblea?

- Sí
- Més d'un cop
- Sols una vegada
- Mai
- Ns/Nc

17. Si ets creient practicant has sentit alguna vegades que l'activisme polític t'impedís practicar la teva fe?

- Sí
- Sovint
- Algun cop
- Rarament
- Mai
- Ns/Nc

18. Si ets creient practicant has orat a l'Ateneu en alguna ocasió?

- Sí
- No
- Ns/Nc

19. Has rebut algun comentari o actitud per part de companys que t'impedís practicar la teva fe?

- Sí
- Més d'un cop
- Sols una vegada
- Mai
- Ns/Nc

20. Consideres que amb aquella gent no àrab i/o no musulmana aprens i ells i elles aprenen amb i de tu?

- Sí, molt
- Força
- Més o menys
- Poc
- No, gens
- Ns/Nc